

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יום שמחת תורה, ה'תשל"ז

חלק א – יוצא לאור לשמיני-עצרת, שמחת-תורה ושבת בראשית, ה'תשפ"ה

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת ר' ברוך בהרה"ח ר' צבי הירש ז"ל

נלביע כ"ף תשרי, ה'תשמ"ז

מרת שרה בהרה"ח אליהו ז"ל

נלביע י"ז שבט, ה'תשכ"ג

שיפרין

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות בנם

הרה"ת ר' צבי הירש ומשפחתו

שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות

שיפרין

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת כ"ק ארמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבנ"ם ז"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Email: info@lahak.org

ב"ה.

הגיע מבית הכורך

תורת מנחם

ספר המאמרים תש"מ

*

הספר נשלח לבתי המנויים

כן ניתן להשיג את ספרי המאמרים:

תשי"א-תשל"ט

וכן את פ"ב כרכי תורת מנחם — התוועדויות

בחנויות הספרים המובחרות

ובחנות הספרים קה"ת בארה"ב ובאה"ק

www.lahak.org

או בטלפון: בארה"ב 718-604-2610; באה"ק 03-9606-018

בס"ד.

פתח דבר

לקראת שמיני עצרת, שמחת תורה ושבת בראשית הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות יום שמחת תורה ה'תשל"ז, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ערב חג הסוכות, ה'תשפ"ה

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2024 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5785 • 2024

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

כפי בקשתו מוסג"פ קונטי' יט"כ, ובל"ס יזכה בו את הרבים.
ומענין קריאה דיומא: מבואר בלקו"ת ס"פ נשא...
בפ"ש כהדו"ש

מ. שניאורסאהן

ג

בי"ה. יג ניסן תשי"ט

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"מ וכו'
מהורש"ם שי' קלמנסן

שלום וברכה.

סו"ס הגיענו אישור קבלת נדבת את"ה דנוסעי אירלאַנד, ונגבה כאן.
ועוה"פ ת"ח לכו על השתדלותו בזה.
מוסג"פ קונטר' שהו"ל לחה"פ ובל"ס יזכה בו את הרבים.
ואחתום באיחולי חה"פ כשר ושמח ופ"ש כהדו"ש.

מ. שניאורסאהן

✻ ✻ ✻

קונטי' יט"כ: ה'תש"ט (קונטרס סא). נדפס לאח"ז בסה"מ תש"ט ע' 1 ואילך.
ומענין קריאה דיומא: מבואר בלקו"ת ס"פ נשא: נדפס באג"ק ח"ג אגרת תלא ("מה שכתבתי
לא' היום מענינא דקריאה דיומא כו", ובהערות המו"ל שם — ש"קטע זה גם למהורש"ם שי'
קלמנסון").

ג

מצילום האגרת. נכתבה על נייר המכתבים של המל"ח. נדפסה בספר "פעילות חוצה
גבולות" (קלמנסון) ח"ב ע' 355.
מהורש"ם שי' קלמנסון: פאריז. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת א, ובהנסמן בהערות שם.
נדבת את"ה [= אתה הראת] דנוסעי אירלאַנד: ראה לעיל שם (ס"ב), ובהנסמן בהערות שם.
קונטר' שהו"ל לזחה"פ: ה'תש"ט (קונטרס סה). נדפס לאח"ז בסה"מ תש"ט ע' 105 ואילך.

בס"ד. שיחת יום שמחת תורה, ה'תשל"ז.

בלתי מוגה

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נטל ידיו הק' לסעודה. אח"כ צוה לנגן
הניגון "אתה בחרתנו"].

א. בהמשך להמדובר בחול המועד¹ אודות "אתה בחרתנו" (מיוסד
על ראשונים ואחרונים וכו'), וההוראה מזה לקטנים — יש לבאר גם
ההוראה לגדולים בשנים וגם לגדולים בידיעות.

ובהקדים — שכיון ש"אתה בחרתנו" היא התחלת הברכה
האמצעית (בין ג' ראשונות לג' אחרונות) שבתפלת יו"ט (שחלוקה
מתפלת ימי החול שיש בא רק שבע ברכות), וידוע שעיקר הדיוק בברכות
בנוגע להלכה הוא בסיום והתחלת הברכה, שהרי באמצע ברכה יכולים
להוסיף, משא"כ בסיום וחותם הברכה וכן בהתחלת הברכה אסור
להוסיף², הרי מובן, שנוסח זה הוא בתכלית הדיוק.

וכיון שבנוסח זה אומרים ג' לשונות: "אתה בחרתנו", "אהבת
אותנו", "ורצית בנו" [שזהו עיקר הענין שבו הי' שינוי המצב מכמו שהי'
לפנ"ז, ואילו שאר הענינים שנימנו לאח"ז, "ורוממתנו מכל הלשונות
וקדשתנו במצוותיך.. ושמן הגדול והקדוש עלינו קראת", הם ענינים
פרטיים שניתוספו בזה], הרי מובן שג' ענינים אלו קשורים עם ענינו של
היו"ט.

ב. ומבואר במפרשי התפלות³ שג' לשונות אלו הם כנגד שלש
הרגלים:

"אתה בחרתנו" — קשור עם חג הפסח, שאז בחר הקב"ה בעם
ישראל מכל שאר העמים, כמ"ש "לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי"⁴, ו"מי
גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו"⁵.

"אהבת אותנו" — קשור עם חג השבועות, שהרי במ"ת "כפה

(1) שיחת יום ד' ג' דחומ"ס בתחלתה (לעיל ע' ... ואילך).
(2) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסנ"ט, רסקי"ט. וש"נ.
(3) ראה סידור הגר"א. וראה גם פי' ענף יוסף בסידור אוצר התפלות.
(4) ואתחנן ד, לד.
(5) שם, ז.

הקב"ה עליהם את ההר כגיגית", וכפי שמבאר רבינו הזקן⁹ שהו"ע התגלות האהבה העליונה מלמעלה על ישראל באופן שמקפת אותם (כגיגית) מכל צד; וכמובן גם בפשטות שמ"ת קשור עם הענין ד"אהבת אותנו", דכיון שעבודת בני"מ מלמטה למעלה היתה אז באופן של הקדמת נעשה לנשמע, הרי מובן שגם מלמעלה למטה ה" באופן כזה, שזהו"ע "אהבת אותנו".

ו"רצית בנו" — קשור עם חג הסוכות, שבא לאחרי יוהכ"פ, שבו ניתנו לוחות שניות¹⁰ לאחרי המחילה והסליחה (על הענין הבלתי-רצוי כו') "בשמחה ובלב שלם"¹¹, והיינו, שעד אז ה" ספק בענין "אתה בחרתנו" ו"אהבת אותנו" אם הוא כמו בארבעים יום האמצעיים שלא היו ברצון כו', וביוהכ"פ נתברר שזהו "בשמחה ובטוב לבב", ולכן בחג הסוכות שלאח"ז מודגש הענין ד"רצית בנו".

וזהו גם סדר ג' לשונות הנ"ל, בהתאם לסדר שלש הרגלים: לכל לראש — "אתה בחרתנו", שכנגד חג הפסח, ראש לרגלים (כדברי המשנה¹⁰), ואח"כ "אהבת אותנו", שכנגד חג השבועות, ואח"כ "ורצית בנו", שכנגד חג הסוכות.

ג. אמנם, אע"פ שג' לשונות הנ"ל הם כנגד שלש הרגלים, הרי כיון שבכל הימים טובים אומרים כל ג' הלשונות (גם ב' הלשונות הקשורים עם ב' הימים טובים שלאח"ז), הרי מובן, שבכל יו"ט ישנם ג' ענינים אלו.

ואין זה כמו הלשונות "זמן חרותנו", "זמן מתן תורתנו" ו"זמן שמחתנו", שבכל יום טוב אומרים רק ענינו המיוחד: "זמן חרותנו" — רק בחג הפסח, "זמן מתן תורתנו" — רק בחג השבועות, ו"זמן שמחתנו" — רק בחג הסוכות.

ובהקדמה — שענין החירות ("זמן חרותנו") שייך לא רק לחג הפסח, אלא גם לחג השבועות, כמ"ש¹¹ "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה", ובפרט ע"פ פירוש רש"י שכאשר משה רבינו שאל אצל הקב"ה "מה זכות יש לישראל שיצאו ממצרים", אמר לו הקב"ה שהם "עתידים לקבל התורה על ההר הזה לסוף שלשה חדשים שיצאו ממצרים";

(6) שבת פח, א. (9) ראה פרש"י תשא לג, יא. עקב ט, יח.
 (7) תו"א מג"א צח, ד. (10) ר"ה בתחלתה.
 (8) ראה תענית כו, ב ובפרש"י. שם ל, ב. (11) שמות ג, יב.

[תרגום חפשי]

כמו בכל שנה ייעד כ"ק אדמו"ר שליט"א גם בשמחת-תורה זו את ההכנסה של "אתה ה'ראת" דיום שמחת-תורה — עבור ה"מרכז לעניני חנוך".

בהיעדרו זיכו אותו — בתור "זכין לאדם שלא בפניו" — עם השתתפותו ב"אתה הראת", בהפסוק שהרבי שליט"א אמר בעצמו, בסכום של .....\$.

בטח ידוע לו מחשיבות העבודה המסועפת והרחבה של "מרכז לעניני חנוך" — העומד תחת נשיאותו האישית והנהלתו התמידית של כ"ק אדמו"ר שליט"א — עד כדי כך שבטח ישמח לקבל ע"ע הסכום האמור, בפרט כשזה מתחבר עם הזכות להשתתף ב"אתה הראת".

מקוים אנו לכן, אשר — בהתחשב עם הדוחק הגדול של "מרכז לעניני חנוך" — ישלח את הסכום מהר ככל האפשר.

בתודה למפרע ובברכת כל טוב סלה.

את ההמחאה נא לרשום ע"ש: MERKOS L'INYONEI CHINUCH, INC.

ב

ב"ה. ב' טבת זאת חנוכה תשי"ט

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"מ וכו'
 מוהרש"מ שי" קאָלמענסאָן

שלום וברכה.

מכתבו מזי' כסלו הגיע, ולפלא שע"ע לא הודיע הר"פ ווילישאָנסקי מקבלת המעות דאת"ה דדובלין, ובמילא חסר גוביינא.

ב

מצילום האגרת. נכתבה על נייר המכתבים של המל"ח. נדפסה בספר "פעילות חוצה גבולות" (קלמנסון) ח"ב ע' 355. קונטרס "צדיק למלך" ד ע' 78.

מוהרש"מ שי" קאָלמענסאָן; פּאַריז. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת הקודמת, ובהנסמן בהערות שם.

הר"פ [= ה"ר רפאל] ווילישאָנסקי: מזכיר הלשכה האירופית לעזרת הפליטים וסידורם — פּאַריז.

המענות דאת"ה [= דאתה הראת] דדובלין: במכתבו לרבינו כתב הנמען ("פעילות חוצה גבולות" שם ע' 9): "בזה הנני להודיע... כי עבור הפסוק של 'אתה הראת' נתקבל מאנ"ש שהיו בדובלין סך 8 1/2 פונט — אשר על המקח היומי בפה זהו מכ"ב עד כ"ג שקלים [דולרים]", ונמסרו לר"פ ווילישאָנסקי — "בהודעה שזהו עבור המל"ח", כדלעיל אגרת הקודמת (ס"ב).

וכמו"כ שייך ענין החירות לחג הסוכות, כמ"ש¹² "בסוכות תשבו גו' כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים", ועד שזהו לא רק כוונת המצוה, אלא חלק מהמצוה — כדמוכח מזה שבש"ע, שהוא ספר של הלכות [וכמ"ש הבית יוסף בהקדמתו שבחיבור הש"ע כתב רק פסקי ההלכות, וזהו קיצור מפירושו הארוך על הטור], יש סימן שלם (סי' תרכה) שבו נאמר רק הענין ד"בסוכות תשבו שבעת ימים וגו' כי בסוכות הושבתי את בני ישראל כו"; וכמפורש בב"ח¹³ (וכן משמע בש"ע רבינו הזקן), שיש כמה מצוות (ציצית תפילין וסוכה) ש"עיקר המצוה וקיומה תלוי בכוונתה".

וכן הענין דמ"ת ("זמן מתן תורתנו") שייך גם לחג הפסח וחג הסוכות, שהרי הציווי על כל הימים טובים ניתן במ"ת.

וכמו"כ ענין השמחה ("זמן שמחתנו") שייך גם לחג הפסח וחג השבועות, שהרי כל הימים טובים הם "מועדים לשמחה".

אבל אעפ"כ אומרים בכל יו"ט את ענינו המיוחד: בחג הפסח — "זמן חרותנו", בחג השבועות — "זמן מתן תורתנו", ובחג הסוכות — "זמן שמחתנו".

ואילו ג' הלשונות "אתה בחרתנו .. אהבת אותנו ורצית בנו", אף שהם כנגד שלש הרגלים, אומרים את שלשתם בכל יו"ט.

ד. ויש להוסיף ולבאר בנוגע לסדר ג' הענינים "אתה בחרתנו .. אהבת אותנו ורצית בנו":

לכאורה סדרם הוא מלמטה למעלה, והיינו, שתחילה נאמר הענין ד"אתה בחרתנו" שקשור עם חג הפסח, שהי' קודם מ"ת, שאז הי' רק הענין ד"לקחת לו גוי מקרב גוי"; ואח"כ נאמר "אהבת אותנו", שקשור עם מ"ת, שאז ניתוספה אצל בני' המעלה שיש להם שייכות לתומ"צ; ואח"כ נאמר "ורצית בנו", שקשור עם חג הסוכות, לאחרי שניתוספה בבני' גם מעלת התשובה.

אבל האמת היא — שסדרם הוא מלמעלה למטה:

ובהקדים הידוע שבחירה אמיתית שייכת דוקא בעצמותו ית', להיותו למעלה מכל עניני ספירות ונטיות כו', כי, כשישנם עניני ספירות ונטיות כו', אזי הבחירה בדבר מסויים אינה בחירה אמיתית, כיון שמעלת

ג) מכו להרימ"מ שי' ליס. ות"ח על טרחתו במסירתו.

בפ"ש כל החבורה תחי'

מ. שניאורסאהן

[ימכתב ע"ד את"ה"]

ב"ה, כ"ח תשרי, תשי"ט

כבוד ...

שלום וברכה!

ווי יעדן יאָר האָט כ"ק אדמו"ר שליט"א אויך דין שמחת-תורה באשטימט די הכנסה פון **אתה הראת** שמחת-תורה באַטאָג — פאַר דעם "מרכז לעניני חנוך".

אין אייער אָבוועזונהייט האָט מען — אַלס זכין לאדם שלא בפניו — מזכה געווען אייך מיט אייער השתתפות אין אתה הראת, אין דעם פסוק וואָס דער רבי שליט"א האָט אַליין געזאָגט, מיט דער סומע פון \$.....

זיכער זייט איר באַקאַנט מיט דער וויכטיקייט פון דער ברייטפאַרצווייגטער אַרבעט פון "מרכז לעניני חנוך", וואָס שטייט אונטער דער **פערזענליכער נשיאות און שטענדיקער אַנפירונג פון כ"ק אדמו"ר שליט"א**, אויף אזוי ווייט דאָס איר וועט זיין צופרידן צו אַקצעפטירן די אויבנדערמאַנטע סומע, בפרט נאָך אַז ס'איז פאַראייניקט מיט אַ זכות פון אַנטייל נעמען אין **אתה הראת**.

מיר האָפן דאָריבער, אַז — רעכענענדיק זיך מיט דער גרויסער נויט פון "מרכז לעניני חנוך" — וועט איר אַריינשיקן די סומע ווי ווייט מעגליך שנעלער.

מיט דאַנק פאַרויס און בברכת כל טוב סלה

הרב ח.מ.א. חדקוב,

מנהל

MERKOS L'INYONEI CHINUCH, INC.

טשעק ביטע אויסמאַכן אויפן נאָמען:

מכ' להרימ"מ שי' ליס: בתאריך זה — אג"ק ח"ג אגרת תיג.

*

נשלח לכו"כ*. — לתוכנו, ראה גם אג"ק ח"ב אגרת שה (ע' רנז).

באשטימט .. אתה הראת שמחת-תורה באַטאָג .. "מרכז לעניני חנוך": "בליל שמחת-ההכנסה היא לטובת ישיבות תורת, וכיום שמחת-ההכנסה לטובת המוסדות מל"ח ומחנ"י" — שה"ש הישי"ע ע' 372 הערה 1. ספר המנהגים-חב"ד ע' 69. וש"נ.

זכין לאדם שלא בפניו: עירובין פא, ריש ע"ב (במשנה). וש"נ.

מנהל: מרכז לעניני חנוך.

(* וביניהם: אל כבוד אנ"ש והתמימים יע"א דפאָקינג, ע"ס \$18 (נדפס בתשורה — מונדשיין, תשפ"ב).

הדבר הכריחה את הבחירה בו, ולכן, דוקא בעצמותו ית' שלמעלה מעניני ספירות ונטיות, שייכת בחירה אמיתית.

[וענין זה קשור גם עם הבחירה שיש לאיש ישראל — ובחרת בחיים¹⁴, כמבואר בלקו"ת¹⁵ בדברי הרמב"ם¹⁶ שעז"נ¹⁷ "הן האדם הי' כאחד ממנו" (תכלית המעלה באחדות, למעלה מבחי' הוא ושמו בלבד), ש"בחירה זו נלקחה מבחי' גבוה מאד . . ע"ד כשעלה ברצונו הפשוט כו' ואין מעכב על ידו . . ומה שניתן בחירה וממשלה זו לאדם היינו לפי ששרש בחי' אדם הוא נעלה מאד כו", וכמודגש גם בכך ש"אדם" הוא מלשון "אדמה לעליון"¹⁸.

ולהעיר, שכיון שקיום התומ"צ הוא מצד בחירה אמיתית, לכן גם השכר הוא שכר אמיתי.

ובהקדים — שידוע מ"ש השל"ה¹⁹ אודות המחלוקת בין חוקרי ישראל האמיתיים אם שכר מצוה הוא באופן של סיבה ומסובב, כמו עילה ועלול, או שהוא ענין סגולי, היינו, שבעצם אין שייכות בין מעשה המצוה לשכר, אלא שעלה ברצונו ית' שעל מעשה זה יהי' שכר זה (ועד"ז בהפכו).

ובכן: אם השכר הוא באופן של סיבה ומסובב, לא נוגע שמעשה המצוה יהי' מצד בחירה אמיתית דוקא. וכמשל הגרעין שנופל באדמה ע"י רוח המנשבת, שגם אז יצמחו כו"כ גרעינים כמותו, אף שלא נזרעו ע"י האדם; ודוגמתו בנמשל — שכאשר השכר הוא באופן של סיבה ומסובב, הרי עצם מעשה המצוה מביא בדרך ממילא את השכר, ואין חילוק באיזה אופן נעשה הדבר, מצד בחירה אמיתית או לא.

ולכן השכר באופן של סיבה ומסובב ("מדה כנגד מדה"²⁰) ישנו גם אצל אומות העולם, כפי שמצינו בנבוכדנצר שאמר לו דניאל "וחטאך בצדקה פרוק"²¹, וכן מצינו באביו שבשכר שהלך ג' פסיעות לכבודו של הקב"ה זכה שיעמדו מבניו שלשה מלכים²² (אשר שכר זה הוא באופן של סיבה ומסובב — שעמדו מבניו ג' מלכים בשכר שנתן להקב"ה כבוד מלכות כביכול).

- 14) נצבים ל, יט.
 15) אמור לה, ב.
 16) הל' תשובה רפ"ה.
 17) בראשית ג, כב.
 18) ראה של"ה ג, רע"א. ועוד.
 19) בית אחרון (יב, איב. טו, איב). וראה מקץ לא, ג. וש"נ.
 גם תו"מ חע"ד ע' 363. וש"נ.
 20) סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ח, ב ואילך.
 21) דניאל ד, כד.
 22) ראה תנחומא תשא ה. וראה גם תו"א

שאע"פ שענין התורה הוא למעלה מזמן ומקום, והתורה היא בעה"ב לשנות זמן ומקום, מ"מ, כיון שאלו ימי מלאכה, יש לצמצם בקריאת התורה — הנה בכח השמחה של יו"ט (שאינם כמו ימות החול שבהם מבלבלים מעובדין דחול), תהי' אצלו השמחה בעניני התומ"צ בכל ימות השנה, גם בימות החול.

בכח זה הופכים גם את ימות החול לימים טובים, עי"ז שמהפכים את החול לקדושה, ובאופן ש"ילכו מחיל אל חיל"⁷⁸ בענין הקדושה ובענין השמחה, ועד לקיום היעוד⁷⁹ "שמחת עולם על ראשם", בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

* * *

78) תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק 79) ישע"י לה, יו"ד. נא, יא. בסופן.

הוספה

א

בי"ה. ג' מרחשון תשי"ט

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"מ וכו'
 מוהרש"מ שי' קאָלמענסאָן

שלום וברכה.

מוסג"פ: א) מאמר דש"פ האזינו, שלא הגיעם ע"ע.

ב) מכתב ע"ד את"ה. ויוכלו למסור הכסף, הן מאת"ה הן מהספרים שבקשו לשלח להם, לשכת הרבי"ג שי' בהודעה שזהו בשביל המל"ח.

א

מצילום האגרת. נכתבה על נייר המכתבים של המל"ח. נדפסה בספר "פעילות חוצה גבולות" (קלמנסון) ח"ב ע' 354.

מוהרש"מ שי' קאָלמענסאָן: דובלין (אירלאַנד). אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"ב אגרת רס; חכ"ו אגרת ט'תתקסב, ובהנסמן בהערות שם. ח"ל אגרת יא'תקכא. לקמן אגרות הבאות. מאמר דש"פ האזינו: תש"ט — ד"ה כי חלק הוי' עמו. נדפס לאח"ז — בשנת תשי"ב — בקונטרס צו, ולאח"ז בסה"מ תש"ט ע' מד ואילך.

מכתב ע"ד את"ה [= אתה הראת]: נעתק להלן. וראה, בהמשך לזה, לקמן אגרות הבאות. הרב"ג: ה"ר בנימין גאָראָדעצקי, מנהל הלשכה האירופית לעזרת הפליטים וסידורם — פאָריז.

הענין ד"אתה בחרתנו" (שכולל גם ההמשך ד"אהבת אותנו ורצית בנו"), בא גם ענין השמחה, "ושמחת בחגך"⁷⁰.

יג. ויש להוסיף בנוגע לענין השמחה ביו"ט — שזוהי גם הנתינת כח על כל השנה כולה:

יהודי יכול לטעון, שכיון שעוסק בעובדין דחול, איך תוכל להיות אצלו השמחה בעבודת ה', עד כדי כך שיחשוב על ענין של הידור מצוה בהוספה על חיוב השו"ע?

ועל זה אומרים לו, שישנה נתינת כח על זה משמחת הימים טובים — "ושמחת בחגך", שנוסף על הציווי לכללות ישראל, הרי זה ציווי לכל אחד מישראל בפרט, שאומרים לו "ושמחת בחגך", שזהו החג שלך, שהרי "חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים"⁷¹, ועד"ז בנוגע לחג השבועות וחג הסוכות:

ימים טובים — אף שאינם ימות החול, יש להם שייכות לימות החול, כאמור לעיל (ס"ו) אודות החילוק בין שבת ליו"ט, ששבת הוא קודש מצד עצמו, ואילו יו"ט הוא "מקרא קודש", שמצד עצמו הוא יום חול, ושם מזמינים וקוראים את הקודש, והיינו, ששבת הוא באופן של הבדלה גמורה מימות החול — "המבדיל בין קודש לחול", ואילו יו"ט מותר במלאכת אוכל נפש, והיינו, שאע"פ שזוהי מלאכה ע"פ דין, ה"ה מותרת משום שמחת יו"ט, ועד שיש ציווי לעשותה⁷², כידוע מנהג הספרדים לאפות מצות ביו"ט, כדי שהמצות יהיו טריות וטעימות יותר⁷³, ועד"ז כל מלאכת אוכל נפש שבלעדה יחסר בהידור יו"ט, יש לעשותה ביו"ט דוקא⁷⁴.

וכיון שיו"ט שייך לימות החול, יש בכחו לפעול ענין השמחה בקיום התומ"צ בימות החול של כל השנה — שעם היותם ימות החול שבהם צריך לעסוק בעובדין דחול, כמ"ש⁷⁵ "ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך", וכדאיתא במכילתא דרשב"י⁷⁶ ש"נצטוו על המלאכה", ועד שיש דין שצריך לצמצם בקריאת התורה משום ביטול מלאכה⁷⁷, והיינו,

(70) פ' ראה טז, יד.
 (71) פסחים קטז, ב (במשנה).
 (72) ראה שם סח, ב. שאג"א סי' קב. וש"נ.
 (73) ראה ערוך השולחן או"ח סתנ"ח ס"ג.
 (74) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתצ"ה ס"ה. ואין מוסיפין. כב, ריש ע"ב.
 (75) יתרו כ, ט.
 (76) ראה לקו"ש ח"ז ע' 245 הערה 20.
 (77) ראה מגילה כא, א ובפרש"י (ד"ה

אלא שענין זה (שהשכר הוא מסובב ממעשה המצוה) מובן רק במצוות שחיובן ע"פ שכל: הן בנוגע לכללות הענין — שכאשר האדם עושה פעולה שהשכל מחייבה, הרי זו הוראה שתכונות נפשו הן בבריאות כדבעי כו', וממילא מגיע לו שכר בנוגע לענין הבריאות; והן בנוגע לכל מצוה פרטית, כמו מצות הצדקה, שע"ז שמחי' את נפש העני, אזי מגיע לו שכר באופן של סיבה ומסובב, שבשעה שיש צורך בכך, מחי' הקב"ה את בנו או בתו²³.

משא"כ המצוות דחוקים — קשה להבין איך שייך בהן ענין השכר באופן דסיבה ומסובב, אלא השכר בהן הוא באופן סגולי²⁴. וכיון שבאופן זה השכר אינו מסובב בדרך ממילא מעצם מעשה המצוה, אלא לפי שכך עלה ברצונו ית' — הרי לענין זה נוגע גם באיזה אופן נעשתה המצוה, מצד בחירה אמיתית או לא.

וזהו החילוק בין בני" לאומות העולם: באומות העולם אמנם ישנו ענין השכר "מדה כנגד מדה" (כנ"ל), אבל אין זה במדתו של הקב"ה, שהיא כמה פעמים ככה ועד לאופן שבאין ערוך; ודוקא אצל בני" השכר הוא באופן שבאין ערוך, שלא לפי ערך מעשה המצוה, לפי שאצל בני" יש בחירה אמיתית].

ומזה מובן שהענין הראשון והיותר נעלה הוא — "אתה בחרתנו", שזוהי בחירת הקב"ה בבני", כמ"ש²⁵ "יבחר לנו את נחלתנו", שהיא מבחי' העצמות דוקא, למעלה מכללות הענין דתומ"צ (ע"ד מארז"ל²⁶ "וכי מה איכפת לי' להקב"ה למי ששוחט מן הצואר או מי ששוחט מן העורף כו'").

וזהו גם הדיוק "אתה בחרתנו" — "אתה" דייקא, לשון נוכח, שקאי על העצמות, שאודותיו יודעים אפילו תינוקות ועמי הארץ וכו' (כמבואר בתו"א²⁷), שהרי אינם שייכים להבנה והשגה בעניני ספירות וגילויים, המשכות והשפעות, וכשהם מדברים אודות הקב"ה כוונתם היא לעצמותו ית'.

[ואף שענין הבחירה שייך דוקא כשיש שני דברים שבחורים אחד מהם, משא"כ כשיש רק דבר אחד, לא שייך ענין הבחירה, וכפי שאומרים בפירוש "אתה בחרתנו מכל העמים", ולכאורה, איך שייך לומר בבחי'

(23) ראה תנחומא משפטים טו.
 (24) ראה גם אגרות-קודש חכ"ב ע' שסג.
 (25) תהלים מז, ה.
 (26) ב"ר רפמ"ד.
 (27) וירא יד, ריש ע"ב. וש"נ.

העצמות שישנם "כל העמים" ומהם צריך לבחור בבני — הרי לפני הבחירה בבני (ככל ששייך לומר "לפני" בבחי' העצמות) היתה יכולה להיות איזה מציאות שתהי', והבחירה היא שתהי' המציאות דנש"י, שהם יהיו מושרשים בעצמות].

ה. ולאח"ז בא הענין ד"אהבת אותנו" שקשור עם מ"ת, שזהו כפי שבני נמצאים בדרגת תחתונה יותר שבה זקוקים לענין התורה.

ולאח"ז בא הענין ד"רצית בנו" שקשור עם חג הסוכות, שזהו כפי שבני קשורים כבר גם עם מצוות מעשיות (כמו סוכה וד' מינים) שלמטה מתורה (ולא כמו במ"ת שענין המצוות הוא רק בתורה — הלכות התורה), שהרי התורה מצד עצמה היא למעלה ממצוות מעשיות שמקיימים בני" בעניני העולם לאחרי שנכנסו לארץ,

[וכמבואר בלקו"ת²⁸ בדרושים על הפסוק²⁹ "טובה הארץ מאד מאד", שדור המדבר לא רצו ליכנס לארץ בגלל שהיו דור דעה³⁰, ולא היתה להם שייכות לקיום המצוות בפועל. ולהעיר גם מהפירושי³¹ במאמר רז"ל³² "דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא", שזהו לפי שהם למעלה מעולם הבא, שלכן אינו נחשב לשכר עבורם],

ועד שהענין ד"רצית בנו" קשור עם ענין התשובה,

— וקשור גם עם ענין המצוות, כי, ענין התשובה הוא כמ"ש³³ "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה", וזהו גם ענין המצוות, לפעול שהניצוץ האלקי שנפל בדבר הגשמי שבו מקיימים את המצוה יתעלה וישוב לשרשו ומקורו —

והרי ענין התשובה קשור עם מעמד ומצב של ירידה למטה יותר גם מענין המצוות — שיש ענין בלתי רצוי שבו פועלת התשובה את המחילה באופן ש"רצית בנו", שענין זה שייך (לא בעולם האצילות, שעליו נאמר³⁴ "לא יגורך רע", אלא) רק כשיורדים לעולמות ב"ע, עלמין דפורדא³⁵, ששם שייך ענין הרע בדקות כו', ועד לעולם העשי'.

ו. ועפ"ז מובן הטעם שאומרים "אתה בחרתנו .. אהבת אותנו

בספר יד החזקה⁵⁷ (שהוא ספר של הלכות): "השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה .. עבודה גדולה היא", ומביא פסוק מפורש בתשוב"כ⁵⁸: "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך (לא רק קיום המצוות דוקא, אלא כללות עבודת ה') בשמחה ובטוב לבב", וכמ"ש רבינו הזקן בתניא⁵⁹ ש"נודע לכל פי' האריו"ל על פסוק זה".

וענין השמחה נוגע גם לקיום המצוות בפועל, ש"המעשה הוא העיקר"⁶⁰ — כי, כאשר קיום המצוה הוא רק מצד קבלת עול, אזי מסתיימת עבודתו בכך שמקיים את הציווי, אבל אינו להוט לקיימה בהידור וכו', משא"כ כאשר קיום המצוה הוא מתוך שמחה ותענוג, שאז משתדל להוסיף בהידור המצוה ועד ל"מהדרין מן המהדרין"⁶¹, ועד"ז בנוגע לענין הזריות, כמבואר באגה"ק⁶² שבוה נראית "שמחתו וחפצו למלאות רצון קונו ולעשות נחת רוח ליוצרו", וכמבואר בהמשך תרס"ו⁶³ בנוגע לעבד נאמן שמשתדל להוסיף בעבודתו בהידור ויופי וכו', שזהו דוקא כאשר עבודתו לאדונו היא מתוך תענוג גלוי ושמחה גלוי' שמגלה פנימיות לבבו.

יב. ובאופן כזה צריך להיות גם חינוך הקטנים (ועד"ז קטנים בידיעות) לתומ"צ, שאף שנאמר⁶⁴ "חנוך לנער על פי דרכו", שלכן ההתחלה בזה היא באופן שנותנים לו ממתקים, כסף וכבוד כו' (כמ"ש הרמב"ם בפירוש המשניות⁶⁵), צריך לחנכו לעשות זאת בשמחה, ולהסביר לו שאע"פ שאינו מבין עדיין היוקר שבתומ"צ, ולעת עתה עושה זאת שלא לשמה, עליו לעשות זאת בשמחה — הן שמחה על זה שהקב"ה בחר בו, והן שמחה על זה שזכה לקיים מצות בוראו.

[וכאשר פועלים זאת על הקטנים, "להזהיר גדולים על הקטנים"⁶⁶ — הנה עי"ז שרואים שהקטן שמח כשלומד פסוק חומש וכו', הרי זה פועל שניתוסף גם אצל הגדולים (ע"ד "ומתלמידי יותר מכולן"⁶⁷), שנעשה אצלם ענין הזהר והאור כו'⁶⁸].

וזהו תוכן הדברים שנאמרו לעיל⁶⁹ באופן של נקודה — שלאחרי

(64) משלי כב, ו.
 (65) סנהדרין ר"פ חלק.
 (66) יבמות קיד, סע"א. תו"כ ופרש"י ר"פ אמור.
 (67) תענית ז, א. וש"נ.
 (68) ראה גם תו"מ חל"ט ס"ע 219. וש"נ.
 (69) שיחה שבעה ערה 1 ס"ב (לעיל ע' ...).

(57) הל' לולב בסופן.
 (58) תבוא כח, מז.
 (59) פכ"ו (לג, רע"א).
 (60) אבות פ"א מ"ז.
 (61) שבת כא, ב.
 (62) סכ"א.
 (63) ע' שי [תיב] ואילך.
 (64) תבוא כח, מז.
 (65) פכ"ו (לג, רע"א).
 (66) אבות פ"א מ"ז.
 (67) שבת כא, ב.
 (68) סכ"א.
 (69) ע' שי [תיב] ואילך.

(28) ר"פ שלח.
 (29) שלח יד, ז.
 (30) ראה ויק"ר פ"ט, א. במדב"ר פ"ט, ג. ובכ"מ.
 (31) ראה לקו"ש חכ"ג ע' 102 הערה 60. סע"ג. וש"נ.
 (32) סנהדרין קח, ו. ואילך.
 (33) קהלת יב, ז. וראה לקו"ת ר"פ האזינו.
 (34) תהלים ה, ה. וראה לקו"ת במדבר ג, וש"נ.
 (35) ראה תניא ספ"ג. ובכ"מ.

בחרתנו מכל העמים אהבת אותנו ורצית בנו", ובמילא תהי' עבודתם מתוך תענוג ושמחה.

כשם שהקב"ה בחר בכללות עם ישראל ובכל אחד מישראל — כך רצה שבני ידעו זאת; וכשם שבנוגע לכל מצוה רצה הקב"ה בפרטי הענינים שבמצוה זו, כמו מצות תפילין, ד' פרשות בד' בתים, עם רצועות וכו', ככל פרטי המצוה — כך רצה שקיום כל מצוה וכללות עבודת ה' תהי' בשמחה ובטוב לבב. וכשם שלא שייך לשאול למה רצה הקב"ה שבתפילין יהיו ארבע פרשיות דוקא, ולא שלש או חמש — כך לא שייך לשאול למה רצה שעבודת ה' תהי' מתוך שמחה וטוב לבב; כך הוא רצונו ית', מצד ענין הבחירה.

— מצד הענינים כפי שהם למטה, יש טעמים לפרטי המצוות, כפי שנתבארו בתושב"כ ובתושבע"פ כו', אבל כפי שהענינים הם בשרשם ומקורם, ועד לבחי' העצמות שהוא מיוחד ונושא הכל, הרי זה מצד ענין הבחירה כו'.

ועד"ז החילוק שבין לימוד הלכות התורה שבו נכלל גם לימוד הטעמים כו', לקיום המצוות בפועל, שצריך להיות רק מצד ציווי ה', "אשר קדשנו במצוותיו וצווננו", שזהו ענין כללי בכל המצוות, מן הקצה אל הקצה, ובלשון הידוע⁵³: "כמו אילו נצטווה לחטוב עצים".

אמנם, ביחד עם ענין הקבלת עול, שהוא ראשית העבודה ועיקרה ושרשה (כמבואר בתניא⁵⁴), צריכה להיות העבודה בשמחה ובטוב לבב.

יא. ובפרטיות יותר:

ענין השמחה מתחיל עוד לפני ירידת הנשמה למטה — בהיותה במעמד ומצב שעליו נאמר⁵⁵ "חי ה' אלקי ישראל אשר עמדת לפניו", ולמעלה מזה, כפי שמושרשת בעצמותו ית', ששם היא באופן שאינה מציאות בפ"ע, אלא כל מציאותה היא מציאות האדון, אבל אעפ"כ הרי היא שם מציאות אמיתית (שלכן הנה גם היש למטה הוא יש אמיתי, כמבואר בדרושי אדמו"ר האמצעי⁵⁶) — באופן שעמידתה בשמחה וטוב לבב.

ואח"כ נמשך למטה בעבודה בפועל — הן בכללות עבודת ה' והן בקיום כל מצוה פרטית, שצ"ל מתוך שמחה וטוב לבב, כמ"ש הרמב"ם

(55) מלכים"א יז, א. ועוד. וראה לקו"ש חכ"ה ע' 147 הערה 53. וש"נ.
(56) ביאורה"ז בשלח מג, ג [צו ב ואלך].

(53) לקו"ת שלח מ, א.
(54) רפמ"א.

ורצית בנו" בתפלת יו"ט דוקא (אע"פ שגם בשבת אומרים בקידוש "כי בנו בחרת", אבל לא כל שאר פרטי הענינים):

החילוק בין שבת ליו"ט הוא³⁶ — ששבת מובדל בעצם מימות החול, שהרי שבת נקראת "קודש"³⁷, ואילו יו"ט הוא רק "מקראי קודש"³⁸, כפי שמפרש רבינו הזקן³⁹ שקורין ומזמינים את הקודש ליום שמצד עצמו הוא חול, שהרי קביעות הימים טובים יכולה להיות בכל ימות השבוע, שהם ימות החול, וגם כשיו"ט חל בשבת, הרי היו"ט אינו מצד ענין השבת, אלא בגלל שזהו יום ט"ו ניסן, ט"ו תשרי או יום החמישים מט"ו ניסן, כך, שענין היו"ט שייך לימות החול שבהם עוסקים עם עובדין דחול, אלא שממשיכים בהם קדושה כו'.

וכדי להמשיך קדושה בימות החול ולהפוך אותם לימים טובים, יש צורך להמשיך ממקום נעלה ביותר, שזהו הענין ד"אתה בחרתנו".

ועד"ז בנוגע לענין ד"אהבת אותנו" — שהרי המשכת הקדושה למעמד ומצב של חול היא מצד ענין האהבה, כידוע המשל שהובא בתורת הרב המגיד⁴⁰ מאב שמצמצם את עצמו לירד לעניני קטנות של בנו מצד גודל אהבתו (שהרי "אהבה דוחקת את הבשר"⁴¹), ודוגמתו בנמשל — "כי נער ישראל ואוהבהו"⁴², שלכן, קשור יו"ט עם הענין ד"אהבת אותנו", שבגלל זה נעשית ירידת הקדושה גם בענינים הקשורים עם עובדין דחול.

ועד"ז בנוגע לענין ד"רצית בנו" — שהרי האפשרות לכך שאפילו כשישנו ענין בלתי רצוי הנה גם אז "רצית בנו", היא רק מצד המעמד ומצב דחול (שהרי לולי זאת אין מקום כלל לענין בלתי רצוי), ולכן הרי זה שייך במיוחד ליו"ט, שמצד עצמו שייך לחול.

ז. אמנם, ע"פ האמור שהענין ד"אתה בחרתנו" הוא נעלה יותר מהענין ד"אהבת אותנו ורצית בנו", אינו מובן מדוע מתחילים מיד בענין ד"אתה בחרתנו", דלכאורה צריך לילך מן הקל אל הכבד?

אך הענין הוא — שמזה מוכח שביו"ט נמצא יהודי בדרגה נעלית ביותר עד כדי כך שלכל לראש, עוד לפני שמדברים עמו אודות תומ"צ, מדברים עמו אודות התקשרותו עם עצמותו ית',

(36) ראה גם לקו"ש חט"ז ע' 189. וש"נ.
(37) תשא לא, יד.
(38) אמור כג, ב"ד.
(39) ראה לקו"ת ויקרא א, ג — מזח"ג וש"נ.
(40) לקו"א ואו"ת בתחלתם.
(41) ב"מ פד, א. וראה גם תניא פמ"ט.
(42) הושע יא, א. וראה לקמן סוסכ"ח.
צד, א.

— וכמבואר בשיחה הידועה בתורת שלום⁴³ שישנו יהודי עם עצמותו ית', וחזן מזה אין שום דבר אחר — ולאח"כ נמשך גם בענין התורה — שזהו"ע "אהבת אותנו", ועד שנמשך גם בענין המצוות וענין התשובה — שזהו"ע "ורצית בנו".

ח. והנה, אף ש"אתה בחרתנו וכו'" קאי על כללות עם ישראל (כשם שהבחירה היא "מכל העמים"), הרי זה קשור גם עם כל אחד מישראל, שבו בחר הקב"ה.

וכמובן גם מהמבואר בתיאור⁴⁴ אודות ההתבוננות שעל ידה באים לאהבת ה', "שהניח כל צבא מעלה... והשרה שכינתו עלינו... ובנו בחרת מכל עם ולשון וכו'", וכיון שההתבוננות והאהבה צ"ל אצל כל אחד מישראל בפני עצמו, הרי מובן שגם ענין הבחירה (שבו היא ההתבוננות שמביאה לידי אהבה) הוא בנוגע לכל אחד מישראל בפני עצמו, נוסף על הבחירה בכללות עם ישראל.

וכמו בכללות הענין דתומ"צ, שקשור אמנם עם כללות בניי, כדאיתא במדרש⁴⁵ שכדי לקבל את התורה הוצרכו להיות ששים ריבוא בניי, אבל לאחרי מ"ת נעשה כל אחד מישראל (בתור יחיד) בעה"ב על כל התורה, כך, שיש צורך בעבודת כל אחד מישראל.

וכמו"כ בנוגע ענין הגאולה — שהקב"ה יוציא מהגלות לא רק את כלל ישראל בתור עם, ולא רק ציבור מבניי, או שלשה יהודים דוקא, אלא אפילו אם במקום מסויים נמצא יהודי שמאיזו סיבה שתהי' הוא יחיד, גם אותו יוציא הקב"ה מהגלות, כמובא בפירוש רש"י⁴⁶ שהקב"ה "אוהז בידיו ממש איש איש ממקומו, כענין שנאמר⁴⁷ ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל".

ולהעיר גם מפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁴⁸ שבשמח"ת צריך כל אחד לערוך קידוש בפ"ע, ולא לצאת י"ח ע"י שמיעת קידוש ממישהו אחר, כיון שברכת שהחיינו שבקידוש היא גם על התורה, ובנוגע לתורה לא שייך לצאת י"ח ע"י מישהו אחר כו'.

וכללות הענין ד"אתה בחרתנו וכו'" אצל כל אחד מישראל הוא

(43) ראה שיחת יום שמח"ת תרד"ע ס"ה (47) ישע"י כז, יב.
(48) ראה שיחות ליל שמח"ת תש"ד; (סה"ש תר"ש ע' 194).
(44) פמ"ט (סט, סע"ב).
(45) מכילתא יתרו יט, יא. יל"ש שם רמז תש"ט ע' 281). וראה גם שיחת ליל שמח"ת תשל"ג בתחלתה (תו"מ ח"ע ע' 97). וש"נ.
רפ. ב"ר פ"ע, ט. דב"ר פ"ז, ח.
(46) נצבים ל, ג.

באופן שמתבטא גם בדיבור, וכיון שחושב פירוש המלות, הרי זה גם במחשבה, ואח"כ נמשך גם במעשה — בשמחת יו"ט ועד לריקודים וכו', ומזה נמשך אח"כ בעבודתו בעולם לעשות לו ית' דירה בתחתונים⁴⁹, שבשביל זה יש צורך במציאות של "כל העמים", ומהם עושים דירה לו ית', ועד לאופן ש"עמדו זרים ורעו צאנכם"⁵⁰, "והיו מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך"⁵¹.

וכאמור לעיל¹ — בסגנון המובן לילדים — שענין זה מצדיק את ה"אתה בחרתנו", כיון שהנהגת בניי היא באופן אחר לגמרי.

והיא"ר שמהשמחה והריקודים דשמח"ת תשל"ז, נדלג מתוך ריקוד ("אריינטאנצן") לריקודים בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

ט. ע"פ האמור לעיל אודות הענין ד"אתה בחרתנו", שבחירה אמיתית היא מבחי' העצמות שלמעלה מכל עניני גילויים כו', הרי לכאורה אין הכרח באיזה אופן יומשך הדבר אצל האדם:

יכול להיות שהאדם הנבחר לא ידע כלל שבחרו בו — שהרי הבחירה אינה מכרחת שהנבחר ידע אודותה (ואדרכה: אם הידיעה היא פרט בבחירה, הרי אין זו בחירה אמיתית); ובמילא אין הכרח שעבודתו תהי' מתוך שמחה ותענוג (בגלל שבחרו בו כו'), אלא יתכן שתהי' רק מצד קבלת עול, שקשורה עם נקודת ומיצר הנפש, היפך המרחב וההתפשטות.

ועד"ז בנוגע לבחירת האדם ("ובחרת בחיים"), שלהיותה בחירה אמיתית כמו הבחירה שלמעלה, אינה קשורה עם הפעולה על כחות הנפש (באיזה אופן יהיו הכחות), אפילו לא כח התענוג.

כלומר: במצוות שקשורות עם ענין התענוג, יהי' אצלו אמנם ענין התענוג, אבל גם אז לא יהי' הרגש התענוג, שהרי "מצוות לאו ליהנות ניתנו"⁵², אלא עצם קיום המצוה. ועד"ז בנוגע לענין השמחה, שמצוות שקשורות באופן ישיר עם ענין השמחה, יקיימם בשמחה, אבל אין זה שייך לכללות ענין עבודת ה' שתהי' בשמחה דוקא.

י. אבל האמת היא — שרצונו של הקב"ה שבניי ידעו ש"אתה

(49) ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז.
(50) שם סא, ה.
(51) שם מט, כג. וראה זבחים יט, רע"א.
(52) עירובין לא, א. וש"נ.
(49) ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז.
(51) ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.
(52) ובכ"מ.